

Rubrica învățătorului

METODICA DESFĂȘURĂRII LECȚIILOR CU CONȚINUT ISTORIC LA CLASA A III-A

ALEXANDRINA BORA

Prin informațiile și valorile culturale care li se transmit, elevii claselor primare au posibilitatea să cunoască cele mai importante fapte și fenomene istorice din viața poporului, să înțeleagă semnificația lor social-politică și să le interpreteze în lumina concepției materialismului istoric, bineînțeles pe măsura și la nivelul posibilităților lor cognitive.

Este știut că la clasa a III-a, predarea cunoștințelor de istorie se realizează prin lecțiile de citire a textelor cu conținut istoric, în cadrul cărora elevii sînt familiarizați cu unele din cele mai importante reprezentări și noțiuni istorice cu privire la cronologie, la dezvoltarea economică, la organizarea socială și viața politică.

În strînsă legătură cu aceste reprezentări și noțiuni, elevii sînt conduși spre înțelegerea interdependenței fenomenelor ce au loc în societate precum și a cauzelor care au determinat un fenomen sau altul. De exemplu, în cadrul lecției li se explică elevilor cauzele care au determinat răscoalele țărănești din 1784 și 1907 (răscoalele despre care învață elevii din clasa a III-a) dar și evoluția și urmările acestor răscoale. Pe de altă parte, cunoștințele de istorie însușite de elevi în clasa a III-a au o valoare educativă remarcabilă, de aceea, în lecții se va face apel nu numai la înțelegerea lor dar se va urmări ca ei să trăiască eroismul poporului nostru în lupta pentru eliberarea națională și socială, precum și avîntul tuturor oamenilor muncii din patria noastră, indiferent de naționalitate, în activitatea ce o desfășoară sub conducerea Partidului Comunist Român pentru făurirea României socialiste multilateral dezvoltate. Iată de ce în predarea cunoștințelor de istorie, e necesar ca învățătorul să depună multă pasiune pentru a declanșa profunde sentimente de dragoste față de patrie, partid și popor, căci dacă unele date, fapte sau noțiuni pot fi uitate, semnificația acestora poate să rămînă întipărită pentru totdeauna în sufletul și mintea copiilor.

Avînd în vedere că în această clasă, elevii fac cunoștință numai cu unele momente din istoria patriei, dar în același timp cu cele mai importante și cele mai reprezentative pentru a defini unele calități ale poporului nostru, cum sînt: vitejia, curajul, istețimea, spiritul de sacrificiu, hotărîrea, funcția educativ-emoțională a cunoștințelor de istorie este prioritară.

Prin urmare, este firesc ca problemele metodologice privind predarea cunoștințelor de istorie la această clasă să preocupe într-o măsură mai mare pe învățător și să le abordeze în așa fel, încât acestea să angajeze în mod cât mai activ pe elevi, să le solicite, prin diferite forme de activitate și dialog, gândirea, interesul, imaginația, să le trezească sentimente și emoții, contribuind astfel în mod sporit la educarea patriotică a elevilor.

Ținând seama de faptul că la clasa a III-a, ca și la clasa a II-a de fapt, textele cu conținut istoric sînt presărate printre celelalte texte din manualul de citire, fără să formeze un curs sistematic de predare a cunoștințelor de istorie, activitatea de pregătire a elevilor pentru înțelegerea textului capătă o importanță mai mare decît pentru celelalte texte din manual.

Importanța acestei etape derivă din faptul că în clasa a III-a se prezintă elevilor numai unele evenimente din istoria patriei, deși textele respectă ordinea cronologică a desfășurării lor, între ele nu există o legătură continuă de la o lecție la alta cum există într-un curs organizat de predare a istoriei. De aceea, în cadrul etapei pregătitoare e necesar să se reîmprospăteze cunoștințele anterioare pe care se sprijină înțelegerea textului citit. Astfel, se reamintesc cunoștințele de istorie predate într-o lecție de citire mai veche, chiar în anul precedent. De exemplu, înainte de desfășurarea lecției „Dacii nemuritori“ se reamintesc cunoștințele desprinse din textul „Dacii“, învățat în clasa a II-a; pentru predarea poeziei „Mircea cel Bătrîn și Baiazid“, de Mihai Eminescu, se reactualizează cunoștințele din legenda „Condeiele lui Vodă“, citită tot în clasa a II-a, după cum în vederea înțelegerii textului „Un ostaș de-al lui Țepeș“ discuțiile pregătitoare au ca bază poezia lui Mihai Eminescu „Mircea cel Bătrîn și Baiazid“, învățată anterior.

În alte cazuri, punctul de plecare al activității pregătitoare îl pot constitui unele filme vizionate în colectiv cu elevii. Astfel, înainte de citirea textului „Lupta de la Podul-Înalt“ se orientează atenția elevilor spre partea a doua a filmului „Ștefan cel Mare“, după cum pregătirea înțelegerii textului „23 August, ziua eliberării patriei“, se poate axa pe discuții legate de filmul „Pe aici nu se trece!“ Alteori baza discuțiilor pregătitoare o formează un tablou sau un portret. Așa se poate proceda la predarea poeziei „Cîntec lui Avram Iancu“, cînd se analizează portretul său, ori la textul „Răscoala din 1907“ cînd se observă și se discută tabloul lui Octav Băncilă „1907“. În cazul altor texte, activitatea pregătitoare se poate baza pe o vizită sau o excursie la un monument sau loc istoric.

Sînt însă texte pentru care elevii nu au nici un fond aperceptiv, care nu se pot lega de textele citite anterior. Așa sînt textele „Florea, Cloșca și Crișan“, „Atunci, în februarie“. În cazul acesta, învățătorul face el o prezentare sumară a evenimentului la care se referă textul de citire, fără însă a micșora interesul elevilor pentru citirea lui. Indiferent de calea prin care se realizează această activitate pregătitoare, ea trebuie să ușureze înțelegerea cunoștințelor noi prin actualizarea unor anumite cunoștințe anterioare, prin explicarea unor cuvinte sau expresii necunoscute care apar în textul ce ur-

mează a fi predat, prin stabilirea momentului istoric când a avut loc evenimentul înfățișat în text și în măsura accesibilității, prin prezentarea unor condiții social-economice în care s-a desfășurat evenimentul respectiv.

E necesar să se rețină însă, că trebuie reactualizate numai acele cunoștințe care pot constitui puncte de plecare în înțelegerea noilor cunoștințe, care permit să se stabilească legătura între diferitele evenimente îndepărtate în timp. Discuțiile purtate în cadrul acestei activități mai contribuie și la crearea unei atmosfere adecvate înțelegerii faptelor istorice prin transpunerea elevilor într-un mediu îndepărtat, precum și la stimularea interesului lor pentru evenimentele noi studiate.

Metoda clasică folosită în predarea textelor cu conținut istoric este „citirea explicativă“, una din metodele cu ajutorul căreia învățătorul îi deprinde pe elevi cum să folosească manualul în mod independent. Fără a pierde din vedere scopul principal urmărit prin această metodă: citirea textului și explicarea lui, uneori e necesar ca în cadrul aceleiași lecții să se realizeze îmbinarea ei cu alte metode cum sînt povestirea, conversația, metoda comparativă cît și alte procedee, ca de exemplu observarea tablourilor istorice și a unor obiecte istorice (arme, vase, monezi), folosirea hărții și a tablei, folosirea mijloacelor audio-vizuale, urmînd ca pe parcurs să se sporească ponderea acelor forme de activitate la care elevii participă mai activ și mai conștient pentru însușirea cunoștințelor de istorie, care contribuie mai bine la înțelegerea textului citit.

Valoarea emotiv-educativă a textelor cu conținut istoric poate fi sporită mult pe calea folosirii povestirii, care oferă în măsură mai mare posibilitatea de a dezvălui acele laturi ale conținutului care au o rezonanță mai puternică în sufletul copiilor. Povestirea poate fi folosită în locul citirii model. Resursele emoționale ale povestirii față de citirea model cresc însă numai atunci cînd povestirea este vie, emoționantă, atrăgătoare, caldă, expresivă. Numai o astfel de povestire reține atenția elevilor și le mobilizează eforturile de a se concentra mai intens pe tot parcursul ei. La aceasta mai contribuie mimica feței învățătorului, gesturile lui care atrag ca un magnet privirile elevilor și de care învățătorul se poate folosi cu mai multă lejeritate la povestire decît la citire, nemaifiind preocupat de manual.

Povestirea mai prezintă și avantajul că oferă posibilitatea de a se explica și unele cuvinte sau noțiuni mai grele pe care elevii le întîlnesc în text. De exemplu, predînd textul „Horea, Cloșca și Crișan“, învățătorul poate explica în cadrul povestirii cuvintele: robi ai pămîntului, robi ai aurului, promisiuni, răsculați, asupritori, cuvinte care, alături de noțiunile: nobili, iobagi, răscoală, explicate în cadrul activității pregătitoare, formează însăși esența textului. Explicarea acestor cuvinte pe parcursul povestirii înseamnă a ajuta pe elevi să înțeleagă mai ușor cauzele răscoalei respective cît și dependența dintre cauze, desfășurare și urmări. La fel, trebuie procedat și în cazul lecturii „Luarea Griviței“ după Mihail Sadoveanu. Explicarea cuvintelor: dorobanți, asalt vijelios, parapet, stindard, pe lîngă faptul că ușurează înțelegerea

textului, mai ajută și la crearea unei atmosfere specifice evenimentului istoric prezentat.

Dacă în timpul povestirii se folosesc tablouri, portrete, albume, dacă se folosește harta, povestirea capătă un caracter mai viu iar pentru copii ea devine și mai interesantă și mai captivantă. Iată de ce e necesar ca povestirea să-și găsească un loc mai larg decât pînă acum în predarea textelor cu conținut istoric.

Uneori însă, cînd conținutul acestor texte nu prezintă dificultăți nici din punct de vedere stilistic și nici din punct de vedere al înțelegerii evenimentului prezentat, cum sînt textele „Războaiele lui Traian și Decebal“, „Fiul și mama“, citirea model sau povestirea pot fi înlocuite cu citirea în gînd a textului de către elevi. O astfel de citire trebuie neapărat însoțită însă și de cîteva întrebări pentru a verifica în ce măsură elevii au pătruns sensul celor citite.

Ele se dau ca sarcini de urmărit pe parcursul citirii, imediat după ce elevii sînt anunțați că vor citi textul respectiv în gînd. Întrebările care nu trebuie să fie mai multe de două sau trei se scriu pe tablă, se citesc de către un elev, după care se trece la citirea textului. Iată întrebările puse în legătură cu citirea textului „Războaiele lui Traian și Decebal“ : De ce romanii au hotărît să cucerească Dacia ? Ai cui urmași sîntem noi, poporul român ? Iată și întrebările puse elevilor ca sarcini de urmărit în timpul citirii textului „Fiul și mama“ : Ce a găsit Cuza-vodă pe genunchiul ofițerului adormit ? Ce scria mama băiatului său ? De ce Cuza-vodă a pus o sută de napoleoni de aur în buzunarul ofițerului adormit ? Aceste întrebări obligă pe elevi să citească textul cu mai mult spirit de răspundere, ceea ce contribuie la conștientizarea citirii.

Cele trei forme de activitate : *citirea model*, *povestirea*, *citirea în gînd*, cu ajutorul cărora elevii iau cunoștință de conținutul textului, trebuie să alterneze între ele. Alegerea uneia sau alteia trebuie să se facă ținînd seama de cunoștințele anterioare pe care le posedă elevii în legătură cu evenimentul prezentat în text, de forma în care este scris textul cît și de conținutul lui, de încărcătura emoțională a acestuia. În altfel, pentru ca elevii să capete mai multă independență în formarea deprinderilor de citire, de obicei, se renunță la citirea model la începutul lecției, ea făcîndu-se numai atunci cînd textul necesită o citire expresivă, cum sînt textele „Mircea cel Bătrîn și Baiazid“, „Un ostaș de-al lui Țepeș“, sau poezia populară „Cîntecul lui Mihai Viteazul“.

Următoarea etapă o constituie citirea și analiza textului pe fragmente în vederea elaborării planului de idei și pentru care se procedează la fel ca și pentru celelalte texte de citire din manualul de citire de la clasa a III-a, adică : citirea fragmentelor de către elevi, explicarea cuvîntelor sau expresiilor necunoscute (cele care nu s-au explicat în cadrul activității pregătitoare sau în cadrul povestirii, sau alte cuvinte indicate de elevi), povestirea fragmentelor, după care se poartă discuții în vederea formulării ideilor principale.

O particularitate a planului de idei al textelor cu conținut istoric o constituie faptul că el trebuie să conțină datele cronologice, numele persona-

lităților și al localităților ce apar în text. Iată spre exemplificare, planul de idei al textului „Horea, Cloșca și Crișan“ :

1. În anul 1784, viața țăranilor iobagi din Munții Apuseni devenise foarte grea.

2. Din partea împăratului de la Viena se alegeau doar cu promisiuni.

3. Conduși de Horea, Cloșca și Crișan, țăranii iobagi pornesc la luptă împotriva nobililor.

4. Nobilii prind pe conducătorii rășcoalei și îi supun la chinuri grele. sau planul bucății : „23 August, ziua eliberării patriei“ :

1. În fiecare an, la 23 August, poporul nostru sărbătorește ziua eliberării patriei.

2. Bucuria vieții de azi își are începutul în focul marilor lupte de la 23 August 1944.

3. În fiecare an, în această zi, copiii patriei își iau angajamentul de a învăța și de a se comporta cât mai bine.

4. Pentru viața nouă pe care o trăim cu toții, mulțumim din inimă Partidului Comunist Român.

În vederea elaborării planului de idei se pot folosi mai multe procedee. În clasa a III-a se poate pune un accent mai mare pe munca independentă folosită în acest scop. Astfel, după citirea și analiza fragmentelor, se cere elevilor să formuleze singuri ideile principale. Ex. : „Monumentul de la Putna“, „Fiul și mama“, „Visul împlinit“. Alături, se dau ideile principale și li se cere ca ținând seama de ele să delimiteze fragmentele. Exemple : „Un ostaș de-al lui Țepeș“, „Lupta de la Podul-Înalt“, „Domnul Tudor“.

În această activitate se poate folosi însă și munca pe grupe. În acest scop se împarte clasa în atâtea grupe în câte fragmente a fost delimitat textul /3—4/grupe/ și fiecărei grupe i se dă ca sarcină să formuleze ideea principală din câte un fragment. Se trece apoi la alcătuirea planului în întregime. Pentru aceasta, grupele citesc ideile formulate în ordinea fragmentelor. Fiecare idee e supusă discuției întregii clase, se definitivează și se scrie pe tablă. În felul acesta, munca pentru elaborarea planului devine mai variată, mai antrenantă și mai plăcută pentru elevi.

Se trece apoi la exerciții în vederea realizării citirii corecte și expresive a textului. În acest scop se folosește citirea integrală a textului, citirea selectivă cât și citirea pe roluri, o formă a citirii deosebit de gustată de către elevi. Se poate citi pe roluri fie tot textul /„Mircea cel Bătrîn și Baiazid“, „Un ostaș de-al lui Țepeș“ ? „În anul 1907“/, fie numai fragmentele în care intervine dialogul /„Monumentul de la Putna“, „Domnul Tudor“/.

După aceste exerciții de citire se poate realiza citirea model dacă nu s-a făcut la începutul lecției și dacă exercițiile de citire amintite arată necesitatea ei.

O deosebită importanță prezintă pentru învățător discuțiile cu caracter generalizator, care încheie de fapt predarea unui text. Modul în care elevii se antrenează la aceste discuții și calitatea răspunsurilor date de ei sînt dovezi ale înțelegerii și însușirii noțiunilor, faptelor și cunoștințelor istorice predate

prin lecția respectivă. În cadrul acestor discuții, învățătorul trebuie să urmărească în primul rând dacă elevii și-au însușit noțiunile istorice care au intervenit în predarea evenimentului, apoi cauzele care l-au determinat, urmările și însemnătatea lui. Astfel, prin discuțiile purtate în încheierea lecției în care s-a predat textul „Atunci, în februarie“, trebuie să se verifice mai întâi înțelegerea noțiunii de grevă și numai după aceea să se treacă la recapitularea celorlalte cunoștințe în legătură cu eroicele lupte duse de muncitorii în februarie 1933. Alteori, în cadrul acestor discuții se poate face compararea unor evenimente istorice, de exemplu răscoala țăranilor din 1907 cu răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan, sau reprimarea sângeroasă a muncitorilor în 1933 cu reprimarea sângeroasă a țăranilor în 1907.

Un loc deosebit de important în predarea textelor cu conținut istoric îl ocupă folosirea hărților, a tablourilor, a diafilmelor și diapozitivelor, a discurilor. La toate lecțiile în care se predau astfel de texte, harta patriei trebuie să se găsească în fața elevilor, de la începutul pînă la sfîrșitul orei. Pe hartă trebuie localizate toate denumirile geografice ce intervin în textul respectiv, trebuie refăcut cu ajutorul stegulețelor drumul parcurs de anumite oști, de exemplu, drumul pe care l-a parcurs Tudor Vladimirescu în fruntea pandurilor săi, în martie 1821, pornind din Cîmpia Padeșului pînă la București, trebuie fixate pe hartă locurile bătăliilor purtate de strămoșii noștri. Folosirea hărții cu ajutorul stegulețelor sau altor semne corespunzătoare dă lecției un caracter mai concret, mai palpabil și mai dinamic, mărește interesul elevilor pentru lecție, îndemnîndu-i la o cercetare mai amănunțită a hărții patriei.

Tablourile pot fi prezentate în orice moment al lecției. Alegerea momentului prezentării lor depinde de conținutul textului și de scopul propus a se realiza prin prezentarea lui. Tabloul trebuie să completeze evenimentul prezentat sau o parte din desfășurarea lui și alături de cuvîntul învățătorului sau de textul citit să ajute pe elevi ca să-și formeze reprezentări și noțiuni istorice mai clare și mai precise. De exemplu, tabloul „Hora Unirii la Craiova“ al lui Theodor Aman, prezentat imediat după ce s-a vorbit elevilor despre „Unirea Moldovei cu Țara Românească“ și despre entuziasmul și bucuria ce a cuprins atunci întreg poporul, are ca scop concretizarea bucuriei poporului în hori încinse pe întreg cuprinsul țării, dar în același timp și un rol pregătitor în vederea citirii poeziei „Hora Unirii“ de Vasile Alecsandri, ce urmează să se predea în ora aceea. Numai o unitate organică între lecție și tablou dă valoare prezentării lui.

Aceleași indicații metodice se impun și pentru prezentarea diafilmelor și a diapozitivelor. Spre deosebire de tablouri, diafilmele și diapozitivele prezintă avantajul că ele pot oferi mai multe aspecte ale aceluiași eveniment istoric, contribuind astfel la o înțelegere mai deplină a lui. De exemplu, pentru textul „Domnul Tudor“ se pot folosi trei diapozitive care pot completa foarte bine textul respectiv și care coresund fragmentelor al doilea și al treilea. Aceste diapozitive sînt: „Portretul lui Tudor Vladimirescu“, „Pandurii săi trecînd Oltul“ și „Tudor Vladimirescu în mijlocul taberei de la Cotroceni“,

din setul cu tema „Istoria României“. Dar pentru că prezentarea lor paralelă cu textul citit comportă o pregătire specială care conturbă firul lecției, e bine ca toate cele trei diapozitive să se prezinte odată, în cadrul discuțiilor de încheiere.

În ce privește diafilmele, ca de altfel și tablourile și diapozitivele, trebuie selectate cu mare grijă și numai în măsura în care ele sînt accesibile elevilor din clasa a III-a să se folosească la lecție. Observația are în vedere în primul rînd diafilmele care de cele mai multe ori sînt concepute pentru clase mai mari și de aceea conținutul lor e mai complex, depășind nivelul de înțelegere al elevilor din această clasă. E bine să se rețină faptul că nici un tablou, diafilm sau diapozitiv nu se comentează direct de către învățător. Comentarea trebuie să se facă de către elevi, conduși însă de către învățător, care intervine cu precizări, cu completări.

Pentru crearea unei stări de entuziasm, de avînt patriotic, e bine ca predarea unor texte să se încheie cu audierea unor cîntece cu caracter patriotic adecvate momentului istoric despre care au învățat. De exemplu, la sfîrșitul lecției în care s-a predat textul „Visul împlinit“, elevii pot asculta sau pot cînta cîntecele „Pe-al nostru steag e scris unire“ și „Hora Unirii“, după cum la sfîrșitul lecției în care se predă poezia „Cîntec lui Avram Iancu“ pot audia „Marșul lui Iancu“. Folosirea hărților, a tablourilor, a diafilmelor și a diapozitivelor, a discurilor cu cîntece patriotice sporește eficiența lecțiilor, făcîndu-le mai accesibile.

Se observă deci, că predarea textelor cu conținut istoric comportă unele particularități de care învățătorul trebuie să țină seama. Aceste texte, ca și alte texte de citire, se pot predă fie într-o oră, fie în două ore consecutive. Planificarea lor într-o oră sau două depinde de volumul textului cît și de gradul de dificultate al conținutului. Se pot planifica în două ore următoarele texte: „Dacii nemuritori“, „Mircea cel Bătrîn și Baiazid“, „Horea, Cloșca și Crișan“, „Domnul Tudor“, „Atunci, în februarie“, „În anul 1907“.

E necesar să se rețină că aceste texte se planifică în două ore numai din punct de vedere metodic și în nici un caz nu se împarte textul în două părți. Astfel, în prima oră are loc activitatea pregătitoare, citirea model sau povestirea, citirea pe fragmente și explicarea cuvintelor neînțelese, urmînd ca în ora a doua să se treacă la activitatea în vederea elaborării planului de idei.

Pentru concretizarea modului în care se desfășoară o lecție de citire cu conținut istoric se dă ca exemplu următorul plan:

Subiectul lecției: „Luarea Griviței“ după Mihail Sadoveanu.

Scopul lecției: Transmiterea unor cunoștințe despre războiul pentru independența țării; consolidarea deprinderilor de citire și de reproducere a unui text cu conținut istoric; cultivarea sentimentului de dragoste față de trecutul glorios al poporului nostru, față de virtuțile sale ostășești.

Metode: conversația, povestirea, citirea explicativă.

Material didactic: Harta Republicii Socialiste România, figura unui doboranț și portretul maiorului Soțu /din manualul de istorie pentru clasa

a IV-a/, trei, diapozitive ce reprezintă asaltul Griviței, căderea Plevnei și predarea turcilor, discul cu cîntecul „Pui de lei“,

Desfășurarea lecției

Organizarea clasei pentru lecție. După ocuparea locurilor în bănci, elevii își pregătesc cele necesare pentru lecție : manualele de citire, caietele de notițe și creioanele. Se restabilește apoi ordinea necesară începerii lecției.

Verificarea lecției precedente. Elevii au avut ca temă pentru acasă să citească și să povestească textul „Atunci, în februarie“. Se face o citire selectivă a textului, după care un elev redă pe scurt conținutul lui. Se adresează apoi întrebările : Din ce cauză s-au ridicat la luptă muncitorii ceferiști în februarie 1933 ? ; Ce însemnătate a avut această luptă a muncitorilor ? ; Ce reprezintă lupta muncitorilor ceferiști din februarie 1933 ? /Un moment deosebit de important din șirul de lupte duse de muncitori pentru dreptate/.

Discuțiile pregătitoare se leagă de concluzia cu care s-a încheiat verificarea, cerînd elevilor să numească și alte momente de seamă din lupta poporului nostru pentru libertate și dreptate. Din exemplele date de elevi se selectează cele care amintesc de lupta împotriva turcilor /Lupta de la Podul-Înalt și Răscoala condusă de Tudor Vladimirescu/ și în continuare se poartă cu elevii o discuție în legătură cu situația grea a poporului nostru care era asuprit de turci și care dorea foarte mult să scape de jugul turcesc și să trăiască liber. Învățătorul spune apoi elevilor că acest lucru s-a întîmplat în anul 1877, cînd românii au purtat cel din urmă război împotriva turcilor. Acest război s-a numit „Războiul pentru independența României“. La acest război, la care au luat parte tineri veniți din toate colțurile țării, ostașii noștri au dat dovadă de o vitejie și de un eroism fără seamăn, fapt ce a uimit lumea întregă.

Mulți dintre scriitorii noștri au scris despre faptele lor mărețe de eroism. Așa sînt Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Mihail Sadoveanu.

Anunțarea subiectului lecției : Azi, veți citi textul „Luarea Griviței“ care este un fragment din cartea lui Mihail Sadoveanu intitulată „Povestiri din Război“. Textul „Luarea Griviței“ reprezintă unul din momentele cele mai importante ale războiului amintit. Se scrie titlul textului și autorul pe tablă, în timp ce elevii scriu în caiete.

Comunicarea noilor cunoștințe. a/ Elevii fac cunoștință cu conținutul textului pe bază de *povestire*. La începutul povestirii se precizează cu ajutorul hărții locul desfășurării războiului. În cadrul povestirii, orientată după textul din manual, se explică cuvintele : dorobanți, asalt, spăngi, parapete, volbură de foc, stindard și se folosește materialul ilustrativ indicat. Pe parcurs, povestirea se punctează cu versuri potrivite din poezia „Peneș Curcanul“ și „Ođă ostașilor români“ de Vasile Alecsandri :

„Prin foc, prin spăngi, prin glonți, prin fum,
Prin mii de baionete,
Urcăm, luptăm... iată-ne acum
Sus, sus, la parapete.

„Alah, Alah!“ turcii răcnesc,
Sărind pe noi o sută.
Noi punem steagul românesc
Fe crîncena redută.“

/Peneș Curcanul/

„O, copii! de voi sînt mîndru, simt acea mîndrie mare
Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.
Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să mor ferice !

Astăzi lumea ne cunoaște : Român zice, viteaz zice.“

/Odă ostașilor români/

Se vor evidenția în tot cursul povestirii vitejia, eroismul și spiritul de sacrificiu al ostașilor noștri din acest război.

Pentru a verifica înțelegerea povestirii de către elevi, imediat ce se deschid manualele pentru citirea pe fragmente, li se cere să privească și să spună ce moment din povestire arată ilustrația de la pagina 102. /Înfigerea drapelului tricolor pe parapetul redutei Grivița/.

b/ *Citirea pe fragmente și alcătuirea planului de idei.* Se împarte textul în patru fragmente. Fragmentul întâi ține pînă la cuvintele „...împușcături înăbușite“, fragmentul al doilea pînă la cuvintele „...nu vroiau să se dea bătuți“, fragmentul al treilea ține pînă la versurile „Ūra ! măreț se-nalță-n vînt/ Stindardul României!“ și fragmentul al patrulea pînă la sfîrșit. Se citesc fragmentele de către elevi, se explică cuvintele neînțelese /indicate de elevi/, se povestește și se discută fiecare fragment, apoi se formulează ideile principale, alcătuiindu-se următorul plan de idei :

1. Ziua de 30 august 1877 a fost o zi de groază și de sînge.
2. În această zi, ostașii români cuceresc Grivița.
3. Turcii se predau necondiționat văzînd că nu mai pot apăra Plevna.
4. Prin războiul din 1877, țara noastră a scăpat de jugul turcesc.

Fixarea cunoștințelor. Se face recitirea textului folosind cît mai mulți elevi. Se prezintă cele trei diapozitive și se cere elevilor să le recunoască deoarece ele redau scene citite de ei în fragmentele al doilea și al treilea. Se adresează apoi întrebările :

- Ce moment din istoria patriei reprezintă textul „Luarea Griviței“ ?
- De ce acest război s-a numit „Războiul pentru independența României“ ?
- Cum au luptat ostașii noștri în acest război ?
- Cînd a avut loc războiul pentru independența țării ?
- Cîți ani au trecut de atunci ?
- Cîți ani se vor împlini la anul viitor ?

În încheierea lecției, elevii audiază cîntecul patritic „Pui de lei“.

Tema pentru acasă. Să învețe să citească și să povestească textul „Luarea Griviței“.

Ora următoare de lectură se consacră citirii unor poezii din cărțile „Ostașii noștri” de Vasile Alecsandri și „Cîntece de vitejie” de George Coșbuc.

Din cele prezentate cu privire la predarea textelor cu conținut istoric la clasa a III-a, se pot desprinde următoarele concluzii :

— lecția de citire prin care se realizează predarea unui asemenea text trebuie să aibă în vedere atât sarcinile pe care le pune predarea citirii în general la această clasă, cât și sarcinile specifice pe care le pun textele cu conținut istoric și anume : însușirea de cunoștințe și noțiuni necesare predării în mod sistematic a istoriei patriei în clasa a IV-a ;

— predarea textelor cu conținut istoric necesită folosirea unor metode și procedee cât mai variate, care să angajeze în mod cât mai activ pe elevi și care să le dezvolte gândirea și interesul pentru studiul istoriei patriei ;

— pentru formarea convingerilor și a sentimentelor patriotice la elevi, prezentarea textelor trebuie să se facă într-o formă accesibilă, concretă, emotivă și vibrantă. Numai o asemenea ambianță afectivă va contribui la creșterea valorii instructiv-educative a textelor cu conținut istoric din clasa a III-a.

BIBLIOGRAFIE

1. Ion Berca și Maria Eliza Ionescu Miciora, *Metodica predării limbii române*, București, E.D.P., 1971, p. 107—109.
2. Vasile Popeangă, Nicolae Roșuț, Grigore Ștefan, *Metodica istoriei patriei*, București, E.D.P., p. 54—58.
3. Guy Falmade, *Metodele pedagogice*, București, E.D.P., 1975, p. 60—64.